

CESTAMI KRAJINÁŘSTVÍ

Josef Moucha

*„Boží zázraky se nedějí proto,
abychom je zkoumali a rozebírali,
ale abychom nad nimi žasli.“*

Gerald z Walesu

Zase jednou si pročítám sudkovská vzpomínání Petra Helbicha, zvláště vyprávění o výpravách do pralesa Mionsí a úvahy o fotografování krajin. „*Za Chocní, na cestě vlakem do Prahy,*“ píše Helbich stylově, „*pozvedne tě cosi ze sedadla. Mihne se mírné návrší, na něm koruny prastaré lipové aleje, hřbitovní zídka, kaple při samém vrcholu. To všechno proletí před tvýma očima a už je totam. Sotvaže stačí přečíst jméno zastávky pod návrším: Dobříkov.*“

Chvilí uvažuji, zda nevystoupit. Jenže průvodčí je fešanda a padá soumrak. Plášt nechám viset a dobře dělám. Za oknem vpravo ve směru jízdy proskočí nápis LIHOVAR a hned za ním se vynoří válcovité zásobníky v hnědavé tonalitě původní Funkovy zvětšeniny.

Světlo řídne, Polabí se pomalu zháší, o to víc je ale znát, jak náročné tu musí být komponování vedut. I proto se Josef Sudek vděčně vracíval do Beskyd?

Nebude náhodou, že klasika panoramatického krajinářství našla po druhém válečném kataklyzmatu 20. století odezvu také u Sudkova přítele Emila Filly. Vnímání bylo třeba znovu scelit.

V roce 1839, kdy se začalo šířit daguerrotypování, držely ještě rámeček světa pohromadě náboženské konfese. Hned první světový konflikt ale způsobil otřes silný natolik, že došlo k systémové změně. Zejména v Evropě. Nejenomže někteří z těch, kteří se z front vrátili, přestali praktikovat svá vyznání a jako Josef Sudek vystoupili z církví. Celek světa se rozpadl na kusy soupeřící o pozornost, na části bez jednotícího významu. A ty, kteří na smyslu všehomíra nadále lpěli, obvinili pokrokaři ze zpátečnictví.

Josef Sudek dostal panoramatickou kameru někdy po padesátce. „*Vykládal jsem Fillovi,*“ vzpomínal, „*že existuje takový dlouhý aparát. Když jsem byl v Beskydech, moc jsem si přál ten aparát mít. Takové Beskydy by nebyly špatné. Chodíval jsem tam do jedné rodiny, kde se scházeli staří přátelé, a já jsem jim o tom zvláštním aparátu povídal. A tu pan Parma povídá: ‚Pane šéfe, vy pořád ještě myslíte na ten aparát? Podívejte se! Otočím se a tam na policiče vidím ten stroj, na který jsem myslíval. ‚Náš tatínek, když byl mladý, tak tím fotografoval. Tady ty hory.‘“*

Konečně i já se pointy dočkám v Beskydech. Při procházce jezerní krajinou pronikne pozdní přisvit průrvou v nízkých oblacích plných deště a slunko pojednou zvolna ozáří kve-

toucí stromy, rašící haluze a všechny divy horského panoramatu. To proto, „*aby se spojil ten, kdo vysílá pohled,*“ glosuje Sudkův kolega Petr Helbich, „*s tím, co jeho pohled obsáhl, viděné s viděným, aby jeho radost vstoupila do lesa a les ji pak trvale vyzařoval.*“